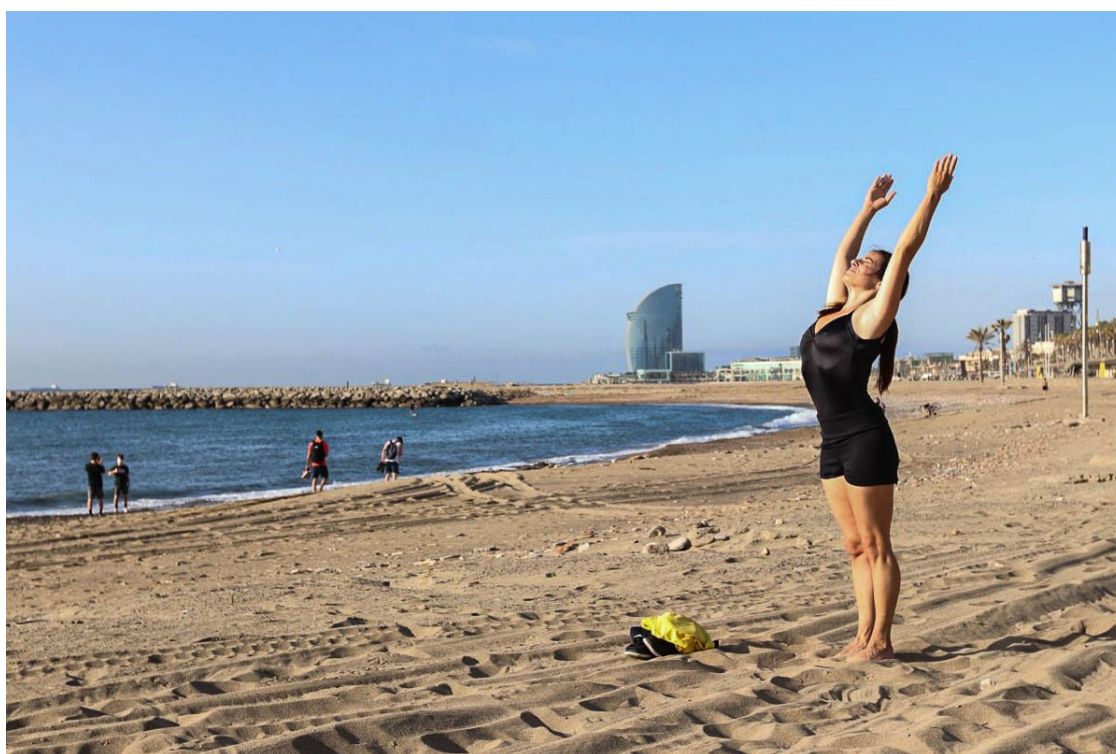

Societat | Pep Martí | Actualitzat el 16/05/2020 a les 18:00

Entre la llibertat i la seguretat: com ens relacionarem després de la Covid-19?

La filòsofa Laura Llevadot i el sociòleg Toni Mollà analitzen el nou escenari de vincles socials que sorgirà del confinament i la desescalada

Les platges han estat una via d'escapament en la primera fase de la desescalada. | Albert Alemany

El filòsof Santiago Alba Rico, en una entrevista a **NacióDigital**, ha comparat la situació que s'obrirà amb el desconfinament amb una nau especial que obrirà les seves portes. El paisatge que hi haurà, amb la seva gent, les botigues reobertes, les terrasses i les avingudes, serà molt familiar. Però darrera de l'aparença, la societat entrarà -assegura Alba Rico- en un terreny desconegut que encara no podem albirar.

Per primer cop en la memòria recent, una crisi ha estat global i ha tingut un efecte immediat en les formes de vida de tot una societat. El confinament, el distanciament social, el tancament estricte dels comerços i la suspensió dels cursos escolars han transformat de manera brusca l'*skyline* vital de les ciutats.

Han aparegut els primers estudis científics sobre els efectes que el confinament pot tenir en les mentalitats i la psicologia col·lectiva. La revista mèdica britànica *The Lancet* advertia de les conseqüències que pot tenir per a la salut mental ([https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30460-8/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30460-8/fulltext)) i com pot contribuir a una societat amb més casos d'ansietat i depressió. En cercles anglosaxons ha fet

fortuna el concepte de recessió social. S'hi ha referit el periodista i analista polític nord-americà Ezra Klein, per referir-se a un possible "col·lapse del contracte social".

Alhora, el confinament i la crisi sanitària també han mostrat nous vincles socials, expressats en nombroses iniciatives que s'han plasmat de manera solidària, en el reconeixement a la feina feta pels professionals sanitaris i socials, en la identificació amb molts dolors personals, en la relació amb els veïns. Aspectes que poden també formar part d'aquesta "nova normalitat" que encara s'ha de desvetllar.

Hem demanat Laura Llevadot, professora de Filosofia Contemporània de la Universitat de Barcelona (UB) i a Toni Mollà, sociòleg i escriptor, que expliquin a **NacióDigital** com veuen el panorama que vindrà després del confinament des del punt de vista de les relacions humanes i els majors o menors vincles que serem capaços d'establir.

1. El distanciament social generarà nous hàbits?
2. Moltes persones han après el nom dels veïns. Canviarà el concepte de comunitat?
3. Hi haurà canvis en les pautes de les relacions afectives i sexuals? Cedirà el Tinder al sexe cibernètic?
4. Com afectarà a l'escola aquest trimestre sense classes presencials?

Laura Llevadot (UB), en una imatge d'arxou. Foto: L.L.

Laura Llevadot: "La sexualitat dominada per la imatge farà cada cop més improbable la relació sexual"

1. Em preocupa com i amb quina rapidesa naturalitzem sintagmes com aquest de "distanciament social". Preferim parlar de distanciament social perquè dir "suspensió del dret de reunió" sonaria massa antidemocràtic, ens recordaria que el primer hàbit que hem perdut amb aquesta pandèmia

és l'hàbit tossut i persistent d'oposar-se a l'autoritarisme. Els diversos estats d'alarma, el confinament, i allò que ara viurem com a distanciament social ha eliminat d'arrel tots els processos constituents que estaven en marxa aquí i arreu. En el seu lloc s'ha instal·lat un discurs de la cura força tou i convencional.

Em pregunto quin és el concepte de vida que utilitzem quan la prioritat dels governs és protegir-la. Si es tracta de la mera vida biològica, allò que Agamben anomena la "nuda vida", no sé fins a quin punt paga la pena. Si la forma de vida que acabarà per sortir-se'n de tot això és la del teletreball, la del distanciament social, l'intocabilitat de l'altre, la fi del finançament de la cultura i la consegüent aposta total per la ciència, així com la culminació de les societats securitàries i el reforçament del capitalisme, que sempre viu de les seves crisis, caldrà preguntar-se si paga la pena o si, malgrat tot, serem capaços de travessar aquest nou i sinistre escenari i aprendrem esmunyir-nos per les seves fissures.

2. La idea de comunitat em sembla en si mateixa problemàtica. Els membres d'una comunitat comparteixen una essència o uns trets que els uneixen i en aquest sentit sempre exclouen a uns altres que no els tenen. Per definició, tota comunitat és exclouent. Ens estimem a nosaltres mateixos a través d'un altre que és com jo i que puc reconèixer en la mesura que se m'assembla, com dirien Kierkegaard, a propòsit de l'amor, o Derrida, a propòsit de la política. La idea que plantegen aquests autors és la d'alteritat en lloc del de la comunitat, és a dir, que caldria que fóssim capaços de relacionar-nos amb els altres en tant que altres, i no en virtut d'allò que tenim en comú. En aquest sentit, no crec que la pandèmia ens hagi ensenyat res de tot això, sinó més aviat el contrari.

El plantejament de Judith Butler em sembla més interessant, tot i que encara feble. Proposa pensar la comunitat a partir de la vulnerabilitat. En la mesura en què la vulnerabilitat és un concepte negatiu, allò que tenim en comú és que som vulnerables i precaris, permet pensar una altra forma de comunitat menys feixista però que en realitat no passa de proteccionista. Amb els temps que corren ja sembla prou, però crec que hauríem d'anar molt més enllà i acabar amb aquest concepte.

Laura Llevadot: "L'educació online farà impossible l'aprenentatge en el seu sentit més radical, a menys que l'objectiu sigui formar treballadors acrítics"

3. Aquesta és una de les transformacions més problemàtiques a les quals assistirem. Em pregunto com ho deuen estar vivint els adolescents que havien d'haver estat iniciant-se en les primeres relacions sexuals i afectives i que, de sobte, han quedat paralyzats. No sé si la por al contagi els embargarà o si el desig de tocar-se serà més gran. En tot cas, les recomanacions sanitàries que apareixen als mitjans sobre com establir relacions sexuals són del tot ridícules i impracticables. Contra la sida hi havia, com a mínim, la possibilitat del preservatiu, però sincerament no m'imagino una relació sexual sense petons, a menys que estiguem parlant de pura descàrrega.

Em sembla preocupant el telesexe, així com l'augment del consum de pornografia que ja s'ha produït durant el confinament. No perquè no procuri plaer, que segur que el procura, sinó per la relació que s'estableix amb la imatge. El *voyeurisme*, l'objectualització del cos de l'altre, fa impossible la relació sexual perquè la precedeix sempre una fantasia, de domini, d'humiliació o fascinació, que impedeix tot contacte i tota experiència. En aquest sentit, em temo, la sexualitat dominada per la imatge farà cada cop més improbable la relació sexual, és a dir, la trobada amb el

cos de l'altre.

4. Els canvis en l'educació no s'han fet esperar i seria ingenu pensar que serà només aquest trimestre. D'una banda, perquè no hi ha vacuna, ni tests, ni un sistema sanitari que no hagi estat desmantellat, com deia abans, però en realitat, perquè aquesta ja era la tendència de l'educació neoliberal, especialment a l'àmbit universitari. Com deia el ministre Castells, la universitat *online* s'ha instal·lat en aquesta crisi per quedar-se, no en va aquest ministre fou professor destacat a la UOC. Aquest model d'universitat és ideal per fer de l'ensenyament i dels estudis un producte de consum. Molts alumnes s'hi adapten, es converteixen en clients. El professor es converteix en un transmissor de continguts. Tot un mercat de productes educatius s'està preparant. Penso que es perd allò essencial.

En l'educació primària i secundària es perd la socialització, que és fonamental en aquesta edat, la complicitat entre companys sotmesos a un sistema educatiu que ja era deficitari. A la universitat, es perd el que podríem anomenar, en termes psicoanalítics, la transferència, la capacitat del professor per fer que passi alguna cosa important, més enllà de la transmissió de continguts, en la subjectivitat dels alumnes, la capacitat per despertar l'interès pel món, per si mateixos i per la lectura que transforma. Com en el sexe, l'educació *online* farà impossible l'aprenentatge en el seu sentit més radical, l'únic que paga la pena, a menys que l'objectiu de l'ensenyament sigui formar treballadors acrítics.

Toni Mollà, en una imatge d'arxiu. Foto: T.M.

Toni Mollà: "No som lapons, som mediterranis, i els hàbits no seran fàcils de canviar"

1. La distància física comporta inevitablement l'afluixament del vincle social, que és l'energia de la sociabilitat. Falta saber si aquesta distància es consolidarà o no, ja que això atempta contra normes socials molt arrelades. De fet, com saben els estudiosos de la proxèmica, les distàncies socials són

un dels perns dels models culturals. I nosaltres no som japonesos ni japoneses, sinó mediterranis, amb tot el que això comporta. Els hàbits, per tant, formen part de l'espina dorsal de la nostra societat. No seran fàcils de canviar.

2. El concepte de comunitat depèn dels valors de relació directa, tradicional, basats en la confiança i la proximitat socials. En les societats modernes, han estat substituïts per valors "associatius", basats en l'interès, més propis de la societat urbana i capitalista, en el pitjor de tots dos sentits. No sóc capaç de fer-ne cap profecia. Però jo, que soc fill d'un carrer amb les claus al pany, no em faria a l'anonimat ni l'individualisme incivil. Les persones no som res al marge de la nostra dimensió civil, comunitària o associativa, segons els casos. El virus ha estat un element aliè que, si serveix, per a l'enfortiment de la dimensió comunitària, n'hauré tret alguna lliçó positiva. Però això no dependrà, en realitat del virus, sinó de nosaltres mateixos.

Toni Mollà: "L'educació exigeix presència, contacte visual directe, interacció, crítica, debat i controvèrsia"

3. Si hi ha alguna activitat humana que demana contacte i que fa desaparèixer el concepte de distància social és el sexe, en efecte. També les mostres d'afecte més privades. Acceptar-ne la virtualitat de les relacions seria una derrota de l'espècie, no solament cultural sinó també biològica.

4. Negativament, sense dubte. Des de l'antiga Grècia, l'educació exigeix presència, contacte visual directe, interacció, crítica, debat, controvèrsia. La tecnologia, diuen el que diguen els amants de la "nova normalitat", no ho millora. De manera que cal recuperar presència com més prompte millor. Amb les precaucions que demana el cas, per descomptat.

Altres impactes de la pandèmia

Un 22% amb símptomes de depressió. Segons un estudi de la Universitat Complutense de Madrid (<https://www.ucm.es/los-jovenes-entre-18-y-39-anos-reflejan-un-menor-auto-cuidado-emocional-y-presentan-mas-ansiedad.-depresion-y-sentimientos-de-soledad-que-las-personas-mayores-de-60>), quasi un de cada cinc ciutadans de l'estat espanyol (un 22%) presenta símptomes de depressió a causa del coronavirus. S'ha fet una mostra sobre 3.400 persones, que indica també que el sector comprès entre els 18 i els 39 anys és el que denota més senyals d'ansietat i sentiment de soledat.

Més trucades al 016. Des de l'inici de la pandèmia, s'ha produït un increment dels casos de maltractament. Un índex que no enganya és el de les trucades al 016, el telèfon d'emergència per aquestes situacions. El mes d'abril, van ser un total de 8.600, un increment del 60% respecte de l'any passat.

Violència contra nens i adolescents. La Fundació ANAR (<https://www.anar.org/ninos-confinados-con-sus-maltratadores-la-curva-que-no-se-aplana-con-ninguna-vacuna/>), que treballa per atendre nois en situació de risc, va informar que havia rebut 1.787 peticions d'ajut des del 23 de març. D'aquestes, quasi bé la meitat (el 49%) era per causa de violència familiar. També hi ha

hagut un augment dels casos d'abandonament i d'intents de suïcidi.

100.000 casaments ajornats? La crisi sanitària ha tingut un impacte directe en molts projectes vitals per aquest 2020. Segons l'Associació de Professionals de Casaments de Galícia, (<https://www.elcorreogallego.es/primer-plano/detras-de-cada-boda-que-se-aplaza-hay-una-historia-que-merece-ser-contada-AG2945406>) el mes de març s'havien ajornat 17.000 casaments a l'estat espanyol i preveien que al llarg de l'any podrien arribar als 100.000.

"Bombolles socials", l'experiència de Nova Zelanda. El govern laborista de Nova Zelanda ha estat pioner en la iniciativa de les anomenades "bombolles socials", (<https://www.bbc.com/mundo/noticias-52501432>) que permet ampliar de manera controlada el ventall de persones que formen part d'un cercle de relacions mentre continua el confinament. La bombolla s'amplia a altres familiars o a persones que viuen soles i s'han de cuidar, sempre que visquin en el mateix municipi.

[noticiadiari]2/201365[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/201075[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198469[/noticiadiari]
?[noticiadiari]2/200939[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/200785[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/197029[/noticiadiari]
[noticiadiari]2/198064[/noticiadiari]